

La participació ciutadana en processos d'interès general

Aquest any el Síndic ha resolt dues queixes en què es qüestionava la manca d'espais de participació de la ciutadania en els processos de presa de decisió sobre projectes d'inversió pública d'interès general.

Davant les situacions de protesta veïnal per la decisió del govern municipal de canviar la ubicació d'un equipament destinat a l'acolliment de persones sense sostre, el Síndic va recordar que el fenomen de rebuig o crítica davant la ubicació de determinats equipaments o serveis no és un fenomen aïllat ni puntual. Es tracta de l'anomenat *Nimby* (not in my back yard; al costat de casa, no).

El fenomen *Nimby* és una constant en les societats quan es verifica la posada en funcionament d'equipaments o de serveis que responen a la necessitat social de rebutjar elements nocius per al medi ambient i per a la salut de les persones (farcits sanitaris, plantes de tractament d'aigua residuals, cementiris de residus tòxics, etc.); o de cobrir demandes socials o sanitàries de sectors poblacionals especialment vulnerables o en situació de risc d'exclusió (com ara centres per a malalts mentals, d'ajuda a la drogodependència, d'acolliment d'infants infractors, d'immigrants o de col·lectius marginals, etc.).

El rebuig social davant la ubicació d'equipaments augmenta quan l'Administració no informa prou sobre el projecte

La ubicació en el territori d'aquests tipus d'equipaments o serveis provoca, de vegades, una confrontació que es deriva de la disconformitat sobre qui ha de "suportar la càrrega" que comporta l'atenció d'aquesta necessitat social.

El Síndic ha assenyalat que, quan es tracta d'equipaments que presten serveis socials o sanitaris d'atenció a col·lectius vulnerables, la seva ubicació no constitueix, per si mateixa, un element objectivament determinant. És a dir, que no hi ha cap element objectiu que faci pensar que la ubicació d'un equipament d'aquestes característiques (un alberg per a persones sense

sostre, per exemple) pot suposar un greuge o un risc per a la població o per a l'entorn.

La ubicació adquireix rellevància solament si condiciona l'objecte de l'equipament, és a dir, la seva utilitat i usabilitat respecte de la població beneficiària dels serveis. Així, només seria qüestionable la ubicació d'aquest tipus d'equipament si afectés l'accessibilitat del servei, entesa com la possibilitat física d'arribar-hi sense que impliqui un esforç desproporcionat per als possibles usuaris.

També ha assenyalat que sovint les manifestacions socials de rebuig davant la ubicació d'equipaments o serveis augmenten quan l'Administració no informa suficientment la població sobre el contingut del projecte. A aquest respecte, ha reiterat les reflexions formulades en els informes presentats al Parlament els anys 2006 i 2008, en el sentit de remarcar que és molt important que les administracions públiques afavoreixin un accés més real dels ciutadans a la informació i a la participació en els processos de presa de decisió i d'execució de les polítiques públiques que els poden afectar més directament.

Quan l'Administració obre un procés participatiu sobre un projecte d'inversió pública n'ha d'escoltar el resultat

Aquests espais de participació afavoreixen la transparència, milloren l'enteniment, en la mesura que obren la possibilitat que la gent hi participi, i ajuden a fomentar la coresponsabilitat ciutadana davant necessitats reals de la mateixa societat.

El Síndic també ha recordat que les administracions municipals estan obligades per la seva normativa sobre participació ciutadana. En aquest sentit, si la normativa municipal garanteix el dret dels ciutadans a demanar la convocatòria d'una audiència pública sobre assumptes del seu interès, l'Administració ha d'atendre les peticions en aquest sentit. Si la sol·licitud compleix els requisits establerts normativament, l'audiència demanada per la ciutadania s'ha de dur a terme dins del termini establert.

Si un cop valorada la sol·licitud de realització d'una l'audiència pública l'Administració considera que hi ha raons objectives per denegar-la,

ho ha d'explicar als sol·licitants en una resolució motivada. Si considera que la petició compleix els requisits normatius, però hi ha circumstàncies concretes que en desaconsellen la convocatòria en un moment determinat (com ara el desenvolupament d'un procés electoral), també ha de resoldre expressament la petició exposant aquesta situació i, si escau, ajornant la convocatòria fins que deixin de concórrer les causes que en desaconsellaven la realització.

El Síndic entén que quan l'Administració obre un procés participatiu per donar veu a la ciutadania dins del procés de decisió sobre un determinat projecte d'inversió pública, ha de ser conseqüent amb els seus actes i escoltar el resultat del procés. En aquest sentit, resulta aconsellable mantenir informada la ciutadania

sobre les decisions finals que s'adoptin en relació amb l'assumpte objecte del procés participatiu.

Si per qualsevol circumstància la decisió finalment adoptada sobre el projecte objecte d'un procés participatiu s'aparta del resultat d'aquest procés, és raonable que la ciutadania demani que s'obrin nous espais perquè l'Administració informi i doni les explicacions pertinents sobre la decisió. En aquests supòsits, resulta especialment aconsellable que l'Administració atengui la sol·licitud d'informació i expliqui, suficientment, la decisió final sobre el projecte que havia estat objecte del procés participatiu i, si s'escau, els motius que justifiquen la decisió d'apartar-se del resultat del procés de participació.

Queixa 03625/2011

Entre els anys 2006 i 2008 l'Ajuntament de Lleida va dur a terme un procés participatiu sobre el pla de remodelació del parc de les Basses de l'Alpicat. El mes de març de 2011 un grup municipal va presentar un escrit, signat per més de 230 veïns, que demanava la realització d'una audiència pública sobre aquest pla. Argumentaven que la decisió final sobre el projecte no es corresponia amb la derivada del procés participatiu. No van rebre resposta i no es va convocar l'audiència demanada en el termini establert en el reglament de participació ciutadana. El mes de maig de 2011 van demanar la intervenció del Síndic.

L'Ajuntament va explicar que, atesa la coincidència de la data de la petició amb el procés d'eleccions locals, es va considerar que dur a terme la convocatòria, promoguda per un grup polític, podia interferir en el desenvolupament d'unes eleccions.

El Síndic va assenyalar que havia passat prop d'un any des de les eleccions, sense que l'Ajuntament hagués convocat l'audiència ni hagués respost als peticionaris. En conseqüència, va recordar a l'Ajuntament la necessitat de convocar l'audiència pública d'acord amb el Reglament de participació ciutadana. L'Ajuntament va acceptar la resolució del Síndic.

Queixa 06520/2011

L'any 2010 l'Ajuntament de Terrassa va iniciar un procés de pressupostos participatius perquè la població prioritzés entre diversos projectes d'inversió. El més votat va ser un alberg per a persones sense sostre, la fitxa tècnica del qual fixava una ubicació concreta. L'any 2011 l'Ajuntament va decidir canviar aquesta ubicació, la qual cosa va generar el rebuig d'alguns dels veïns de la zona del nou emplaçament.

El Síndic va considerar que es tractava d'una manifestació social de rebuig davant la ubicació de l'equipament i que la sensació de descontentament augmentava per la manca d'informació sobre el procés de decisió de canvi d'emplaçament. El fet que l'Administració hagués decidit aquest canvi sense informar la ciutadania ni obrir un espai per escoltar-la va comportar la pèrdua de la legitimitat democràtica que s'havia guanyat amb el procés participatiu en què s'havia votat la prioritat del projecte.

Així doncs, el Síndic va suggerir a l'Ajuntament que facilités a la ciutadania la màxima informació possible sobre el projecte i sobre els fets que van motivar el canvi d'emplaçament. L'Ajuntament va acceptar els suggeriments del Síndic.